



NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for slåttemark på Karbøl Sør, Bodø kommune

Revidert 2019

NIBIO RAPPORT | VOL. 5 | NR. 155 | 2019



Annette Bär & Thomas Holm Carlsen
Avdeling for kulturlandskap og biologisk mangfold, Tjøtta

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for slåttemark på Karbøl sør, Bodø kommune.
Revidert 2019

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Annette Bär & Thomas Holm Carlsen

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
09.12.2019	5/155/2019	Åpen	51293	19/00865
ISBN:	ISSN:	ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:	
978-82-17-02455-2	2464-1162	15	2	

OPPDRAGSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Anne Sofie B. Fjeldstad/Kjell Eivind Madsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, kulturlandskap, slåttemark, utvalgt naturtype, tilskuddsordning for trua naturtyper, Karbøl

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Revidering av skjøtselsplanen for Karbøl Sør i Bodø kommune er utført på oppdrag av Fylkesmannen i Nordland. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark. Den baserer seg på feltbefaring og intervju med brukeren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av naturtypen. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Bodø

STED/LOKALITET:

Karbøl sør: Haugen-Lia og Haugen-Høgreina

GODKJENT /APPROVED

Anders Nielsen

AVD. LEDER

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Annette Bär

FORSKER

**NIBIO**NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Revidering av skjøtselsplanen for Karbøl sør er utført på oppdrag av Fylkesmannen i Nordland. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Nord-Norge. Dette er en del av skjøtselsplanmalen og er dermed ikke utarbeidet av undertegnede. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele m.fl. 2014).

NIBIO takker bruker Kristian R. Andreassen og Fylkesmannen i Nordland for oppdraget og godt samarbeid.

Tjøtta, oktober 2019

Annette Bär

Prosjektleder
NIBIO, Tjøtta

Innhold

1 Slåttemark i Nord-Norge	5
2 Skjøtselsplan for Karbøl Sør: Haugen-Lia og Haugen-Høgreina	8
2.1 Innledning.....	9
2.2 Hensyn og prioriteringer	9
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	10
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	10
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	10
2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	10
2.7 Mål for verdifull slåttemark.....	11
2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	11
2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	11
2.9.1 Slått	11
2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	12
2.11 Bilder fra lokaliteten(e).....	13
Referanse.....	15
Vedlegg.....	16
1 Lokalitätsbeskrivelse i Naturbase.....	16
1.1 Haugen-Lia.....	17
1.2 Haugen-Høgreina.....	20
2 Tiltakslogg, grunneiers notater.....	23

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsl. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklukke, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

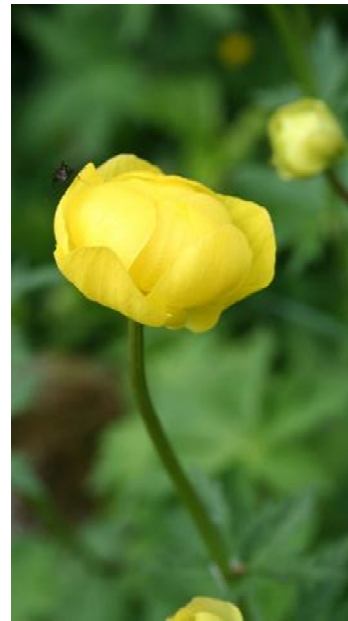


Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger.

Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatbanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.



Slåttemark på Kvanndalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb.

Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.



Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bilde t.h viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark.

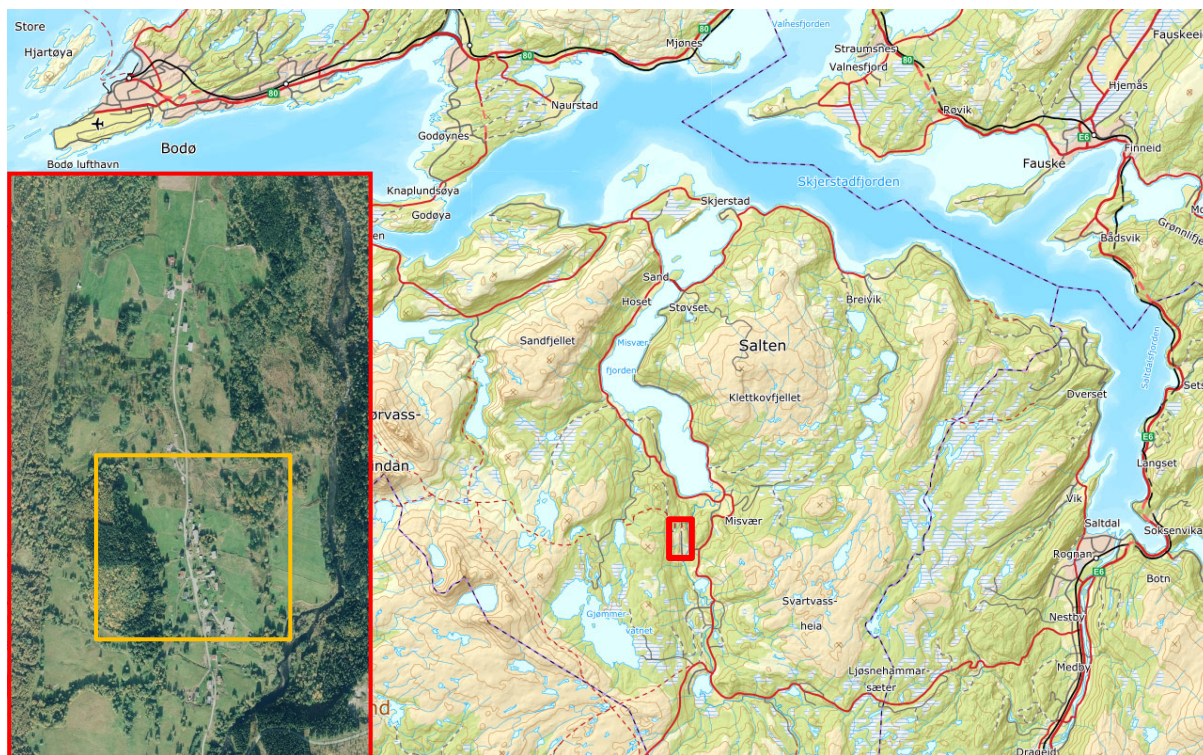
Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjødurt er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarkar brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarkar har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarkar holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele et al. 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Karbøl Sør: Haugen-Lia og Haugen-Høgreina

GRUNNEIER: 213/7 Kristian R. Andreassen		ANSVAR SKJØTSEL: Kristian R. Andreassen	LOKALITETSVERDI I NATURBASE: Haugen-Lia verdi B Haugen-Høgreina verdi B
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 01.11.2012		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 18.07.2012	
DATO REVIDERING: 20.10.2019		DATO BEFARING (REVIDERING): 26.06.2019	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): 26.06.2019 befaring oktober 2019 Innspill på utkast av revidert skjøtselsplan			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Sigrun Aune & Bolette Bele			FIRMA:
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : Annette Bär & Thomas H. Carlsen			NIBIO
UTM SONE LOKALITET(ER): 33 W	NORD: 7442346	ØST: 498623	GNR./BNR.: 213/4, 7
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: Haugen-Lia 10,6 daa Haugen-Høgreina 0,8 daa		DEL AV VERNEOMRÅDE: nei	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING):			



Figur 1. Oversiktskart som viser Karbølgrenda i Bodø kommune.

2.1 Innledning

Karbøl er en grend sør for Misvær fjorden i Bodø kommune. Grenda består av rekketun med bygninger fra ulike tidsperioder omkranset av innmarks- og utmarksarealer. Området er registrert som verdifull kulturlandskap (KF0000214). De fleste jordbruksarealer holdes fremdeles i hevd gjennom slått og beite selv om det er ingen heltidsbønder igjen som bor i grenda lenger. Berggrunnen i området består av kalkspatmarmor, pyroksenitt og glimmerskifer/glimmergneis. Karbøl ligger i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonssesjon.

Den første skjøtelsplan for Karbøl sør ble utarbeidet i 2012 og hadde behov for oppdatering med tanke på arealavgrensning, tilstandsvurdering og verdisetting samt vurdering om det er behov for å justere skjøtselstiltak. I 2014 ble det gjennomført en befaring av området i regi av Fylkesmannen i Nordland og fagrådriver for utvalgte naturtyper i Nordland da det ble bl.a. vurdert om lokaliteten Haugen-Høgreina har potensiale til å bli utvidet.

Revideringen av skjøtelsplanen i 2019 har ikke medført store endringer med tanke på arealavgrensning og verdisetting. Men den tar hensyn til endringer i driften i anbefalinger av skjøtselstiltak ved at sauebesetningen er avvirket.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Slåttemarksarealene slås og høyet som produseres selges videre siden saueholdt ble avvirket i 2017.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Fram til slutten av 1970-tallet var det 2-3 kyr, 15 geiter, 7-8 sauer og 1 hest på garden. Kyrne og geitene beita sammen i utmarka, og ble melka i de to sommerfjøsene som tilhører garden. Husdyra fikk aldri beite på innmark om våren, men ble sluppet direkte på utmarksbeite. Etter at det ble slutt med kyr og geiter, ble saueantallet noe økt, og grunneieren hadde på det meste 25 vinterfôra sauer av rasen Steigar («Steigensau»).

Tidligere ble engene gjødsla med «talle» (fast sauemøkk), som ble kjørt ut med hest og kjerre/slede på vinterstid. Dette ble det slutt på omkring midten av 1970-tallet. Siden den tid har ikkje «tallen» blitt utnytta som gjødsel, men kjørt ut og lagt i hull, groper og forsenkninger hvor den etterhvert omdannes til mold. Nå er det stort sett bare det største arealet på moen nede ved elva som får tilført kunstgjødsel (området er ikke inkludert i skjøtselsplanen).

Haugen drives i dag som hobbybruk, og engarealet holdes i hevd med årlig slått og hesjing. Fram til 2017 har fôret blitt brukt til 13-14 vinterfôra Steigar-sau, men nå er saueholdet avviklet. Slåmaskin for traktor brukes der det er egna forhold for det, men ellers brukes tohjulsslåmaskin i slåttonna. Det brukes lette traktorer med silosvans og venderive for å kjøre graset inntil hesjene. Høyet kjøres inn ved hjelp av høysvans.

Slåttemarkene blir ikke lenger vår- og høstbeitet.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Siden utarbeidelse av den første skjøtselsplanen i 2012 har slåtten blitt gjennomført årlig på alle arealer, én gang sent i vekstsesongen. Driftsopplegget fungerer bra og arealene har god tilstand. Avvikling av sauebeite har ikke hatt negative konsekvenser for slåttemarkskvalitetene så langt.

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

På Haugen-Lia er artsmangfoldet høyt siden lokaliteten er forholdsvis stor og variert. Dette medfører innslag av arter med ulik preferanse med tanke på fuktighetsgrad og næringsforsyning.

Artssammensetning på Haugen-Høgreina er middels høy og består av en fin blanding av urter og gras. Det er imidlertid et større innslag av nitrofile arter på grunn av at denne brattbakken ligger i direkte tilknytting til mer intensivt dreven innmarksareal.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?		X	

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Holde mest mulig slåttemarksareal i god hevd ved videreføring av årlig, sen slått for å bevare eksisterende artsmangfold og jevn slåttemarksstruktur
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: Kratt skal ikke etablere seg inn på slåttemarka Haugen-Lia (spesielt på vestsiden)
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE:

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKKE)
Rydding/tykning av kratt og trær på vestsiden av Haugen-Lia	Etter behov		

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

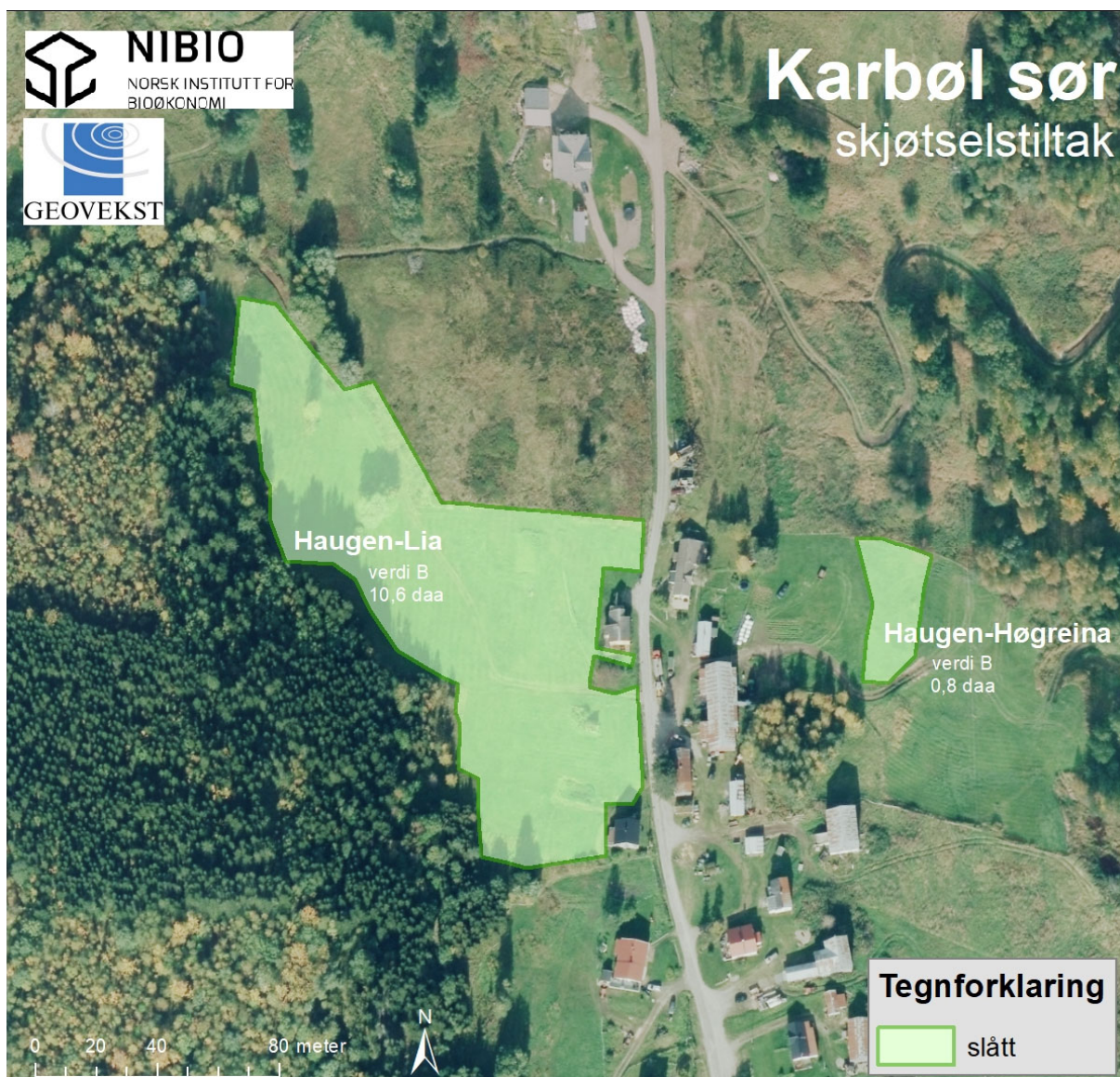
2.9.1 Slått

TILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKKE)
Slått med 2-hjuls traktor/ljå: <ul style="list-style-type: none"> Haugen-Lia (middels tung slått) Haugen-Høgreina (tung slått) 	Årlig	10,6 daa 0,8 daa	juli/aug.

Det kan med fordel byttes på rekkefølgen når (deler av) slåttemarkene slås for å ta hensyn til insekter og ulike tidspunkter når planter blomstrer og produserer modne frø.

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåtten bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager eller/og hesjes før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjuls slåmaskin eller ljå, avhengig av bratthet. Kantklipper med tråd kan benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i fuktige partier, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).



Figur 2. Skjøtselstiltak som skal gjennomføres.

2.10 Oppfølging av skjøtelsesplanen

<p>NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR:</p> <p>2025</p>
<p>BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER:</p> <p>Nei</p>
<p>GJENNOMFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA:</p> <p>Slått, restaurering av kantsoner</p>
<p>PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNOMFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN:</p> <p>Kristian R. Andreassen</p>

2.11 Bilder fra lokaliteten(e)



Figur 3. Øvre delen av slåttemarka Haugen-Lia.

Foto: A. Bär



Figur 4. Nedre/sørlige delen av slåttemarka Haugen-Lia.

Foto: A. Bär



Figur 5. Slåttemarka Haugen-Høgreina er nok så bratt og relativt frodig.

Foto: A. Bär

Referanse

Aune, S. & Bele, B. 2012. Skjøtselsplan for slåttemark. Haugen-Lia og Haugen-Høgreina i Karbøl, Bodø kommune, Nordland fylke. Bioforsk Rapport 7 (162).

Bär, A. 2014. Notat fra befarings på Karbøl (Bodø kommune), 9.07.2014. Upubl.

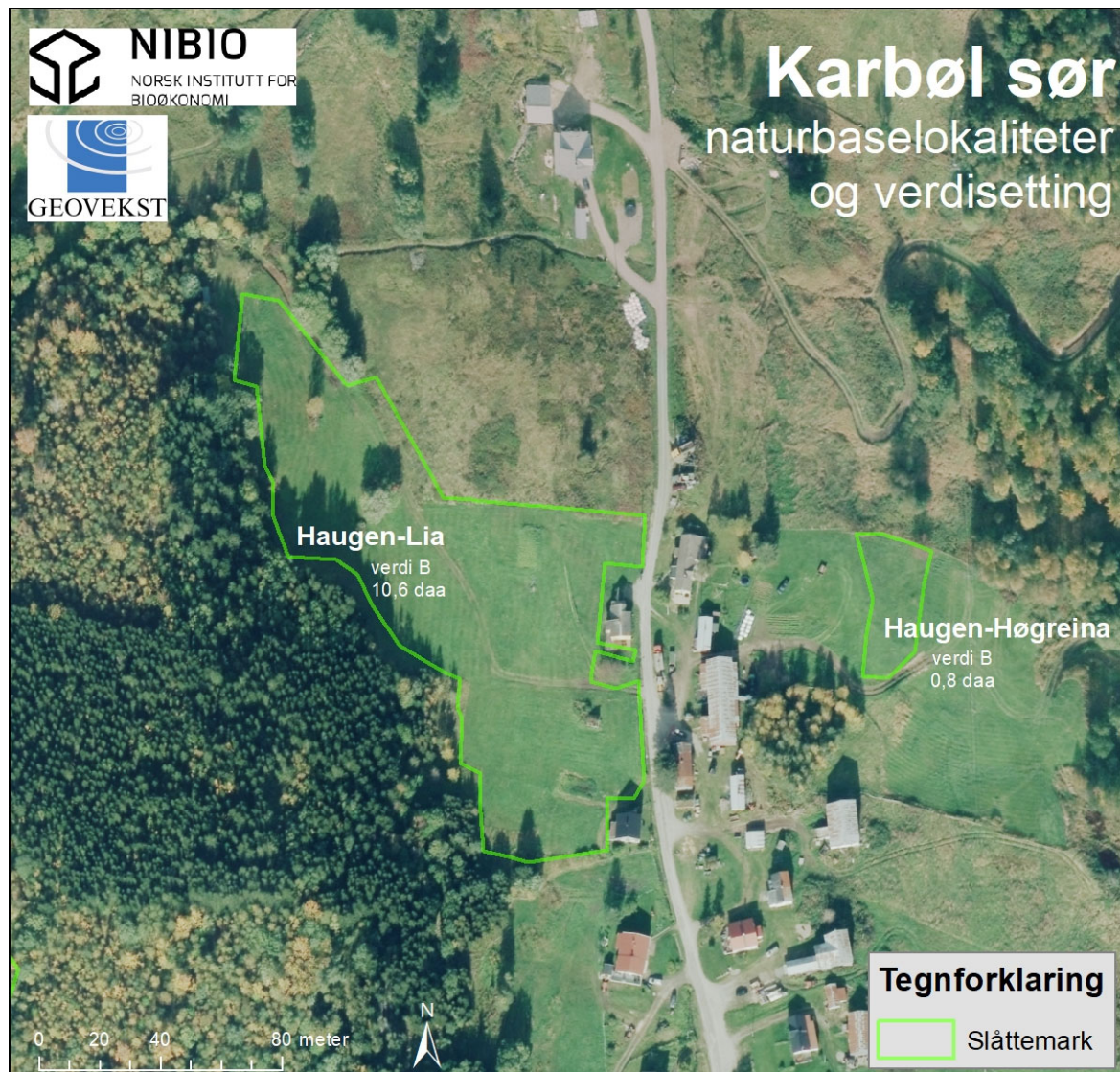
Bele, B., Norderhaug, A., Alm, T. & Vange, V. 2014. Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge. Bioforsk FOKUS 9 (4). 122 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark. DN-rapport 2009-6. 60 s.

Often, A., Edvardsen, H., Vange, V. og Tveraabak, U. 2003. Rapport fra registreringer av kulturlandskap i Nordland 1992-1995. Redigert av Fylkesmannen i Nordland. 142 s.

Vedlegg

1 Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase



Figur 6. Flybilde med avgrensning av lokaliteter som skjøtselsplanen omhandler.

1.1 Haugen-Lia

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Haugen-Lia				Kommune Bodø		Områdenr.	
ID i Naturbase BN00087048			*Registrert i felt av: Annette Bär & Thomas H. Carlsen			Dato: 26.06.2019	
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Aune, S.& Bele, B. 2012. Skjøtselsplan for slåttemark. Bioforsk Rapport 7 (162)						Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -	
Hovednaturtype: Slåttemark – D01, 100 % Tilleggsnaturtyper:				Utforminger: D0104 Frisk fattigeng 70 % D0113 Frisk næringsrik ”natureng” 30 %			
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder				
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):			Vegetasjonstyper:
< 20 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt	G4 – Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng G13 – Frisk, næringsrik «natureng», skogstorkenebbeng, ballblomeng
20 – 50 m		Svak		Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med revidering av skjøtselsplanen for de sørlige lokalitetene i Karbøl knyttet til gården Haugen har området blitt befart 26.06.2019 av Annette Bär og Thomas H. Carlsen (NIBIO). Avgrensning, verdisetting og skjøtselsregime har blitt vurdert og artssammensetning blitt oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Lokaliteten består av ei østvendt slåttemark på 10,6 daa (ca. 165-200 moh) på oversida av bygdeveien gjennom tunrekka i Karbøl. Slåtteeenga grenser mot skogen i overkant (mot vest) og mot vei og tun i nerkant mot øst. Berggrunnen i området består av kalkspatmarmor, pyroksenitt og glimmerskifer/glimmergneis. Karbøl ligger i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseanisk vegetasjonsseksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er slåttemark i god hevd. Enga er frisk/fuktig med relativt tett feltsjikt. Dominerende vegetasjonstype er frisk fattigeng engkvein-rødsvingel-gulakseng, vanlig utforming (G4a) med innslag av noe skogstorknebb-ballblomeng (G13).

Artsmangfold

Vegetasjonen er frisk og i enkelte flekker fuktig. Enga framstår som noe gjødselpåvirka. Likevel ble det registrert mange karakteristiske seminaturlige engarter som blåklokke, småengkall, harerug, hvitmaure, tepperot, fjellfiol, gulflatbelg, grasstjerneblom, følblom, ryllik, rødkløver, hvitkløver, sveve sp. og fuglevikke. En del ballblom vokste i kanten av enga. Av grasarter kan nevnes karakteristiske arter som gulaks, rødsvingel og engkvein. I øverste del av enga (kantsonen mot skogen der det er mer skyggepåvirkning) dominerer skogstorknebb og enga fremstår som mer frodig. Hundekjeks vokser stedvis i enga.

Bruk, tilstand og påvirkning

Fram til slutten av 1970-tallet var det 2-3 kyr, 15 geiter, 7-8 sauer og 1 hest på garden. Kyrne og geitene beita sammen i utmarka, og ble melka i de to sommerfjøsene som tilhører garden. Husdyra fikk aldri beite på innmark om våren, men ble sluppet direkte på utmarksbeite. Etter at det ble slutt med kyr og geiter, ble saueantallet noe økt, og de hadde på det meste 25 vinterfôra sauer av rasen Steigar («Steigensau»).

Tidligere ble engene gjødsla med «talle» (fast sauemøkk), som ble kjørt ut med hest og kjerre/slede på vinterstid. Dette ble det slutt på omkring midten av 1970-tallet. Siden den tid har ikkje «tallen» blitt utnytta som gjødsel, men kjørt ut og lagt i hull, groper og forsenkninger hvor den etterhvert omdannes til mold. Nå er det stort sett bare det største arealet på moen nede ved elva som får tilført kunstgjødsel (området er ikke inkludert i skjøtselsplanen).

Haugen drives i dag som hobbybruk, og engarealet holdes i hevd med årlig slått og hesjing. Fram til 2017 har fôret blitt brukt til 13-14 vinterfôra Steigar-sau, men nå er saueholdet avviklet. Slåmaskin for traktor brukes der det er egna forhold for det, men ellers brukes tohjulsslåmaskin i slåttonna. Det brukes lette traktorer med silosvans og venderive for å kjøre graset inntil hesjene. Høyet kjøres inn ved hjelp av høysvans.

Fremmede arter

Ingen registrert.

Kulturminner

Gården har 3 skytter (høyløer) og 2 sommerfjøs. Det ene sommerfjøset ligger i overkant av denne slåttemarka.

Skjøtsel og hensyn

Slåttemarka bør fortsatt drives som i dag, med sein slått og ingen gjødsling. Det er viktig at bruken fortsetter på samme måten for å holde enga i hevd og å opprettholde artsmangfoldet.

Del av helhetlig landskap

Gården Haugen inngår i kulturlandskapsområdet Karbøl som ble registrert under kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Nordland 1993-1995 (Ofte m. fl. 2003). Grenda Karbøl består av gårdstun karakteristisk plassert i rekker, omkranset av innmark- og utmarksarealer. I tillegg til rekkeunbebyggelsen har området kulturspor i form av rydningsrøyser, løer og sommerfjøs. Karbøl er registrert som verdifullt kulturlandskap i Naturbase med ID KF00000214.

Verdibegrunnelse

Slåttemarka Haugen-Lia er i god hevd og med sammenhengende bruk i form av årlig og tradisjonell slått til seint tidspunkt. Arealet har den karakteristiske jevne slåttemarksstrukturen og inneholder flere karakteristiske seminaturlige engarter. Verdien settes derfor til viktig (B). Det er avgjørende at bruken fortsetter på samme måten for å opprettholde disse verdiene også framover.

1.2 Haugen-Høgreina

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Haugen-Høgreina				Kommune Bodø		Områdenr.		
ID i Naturbase BN00087049			*Registrert i felt av: Annette Bär & Thomas H. Carlsen			Dato: 26.06.2019		
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Aune, S.& Bele, B. 2012. Skjøtselsplan for slåttemark. Bioforsk Rapport 7 (162)						Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -		
Hovednaturtype: Slåttemark – D01, 100 % Tilleggsnaturtyper:				Utforminger: D0104 Frisk fattigeng 70 % D0114 Frisk , næringsrik «gammeleng» 30 %				
Verdi (A, B, C): B			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)								
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstyper: G4 – Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng G14 – Frisk, næringsrik «gammeleng»
< 20 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt		
20 – 50 m		Svak		Beite	x	Brenning		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling				
		Dårlig		Lauving				

Områdebeskrivelse

Innledning

I forbindelse med revidering av skjøtselsplanen for de sørlige lokalitetene i Karbøl knyttet til garden Haugen har området blitt befart 26.06.2019 av Annette Bär og Thomas H. Carlsen (NIBIO). Avgrensning, verdisetting og skjøtselsregime har blitt vurdert og artssammensetning blitt oppdatert.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Slåttemarka Høgreina består av en avgrensa og bratt bakke nedenfor gardstunet. Bakken avgrenses mot mer lettbevne og noe gjødsla arealer i øst og vest, og mot innmark delvis i gjengroing i nord og sør. I kanten mot sør passerer en enkel traktorvei som går ned til Moen nede ved elva.

Berggrunnen består av kalkspatmarmor, pyroksenitt og glimmerskifer/glimmergneis. Karbøl ligger i mellomboreal vegetasjonssone og svakt oseaensk vegetasjonssesksjon.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er slåttemark (D01). Enga er frisk med noen tørrere partier og består av lavvokst vegetasjon. Dominerende vegetasjonstype er frisk fattigeng engkvein-rødsvingel-gulakseng, vanlig utforming (G4a) med innslag av frisk, næringsrik «gammeleng» (G14).

Artsmangfold

Innslag av nitrofile arter er høyt. I artssammensetningen dominerte engsyre, timotei og løvetann under befaringsstidspunktet. Andre arter er mjødurtt, noe hundekjeks, engsnelle, enghumleblom, sølvbunkte, rødkløver, hvitkløver og engmarikåpe. Registrerte arter som assosieres med seminaturlig eng er engkvein rødsvingel, gulaks, blåklukke, småengkall, lifiol, følblom, ballblom og harerug.

Bruk, tilstand og påvirkning

Fram til slutten av 1970-tallet var det 2-3 kyr, 15 geiter, 7-8 sauer og 1 hest på garden. Kyrne og geitene beita sammen i utmarka, og ble melka i de to sommerfjøsene som tilhører garden. Husdyra fikk aldri beite på innmark om våren, men ble sluppet direkte på utmarksbeite. Etter at det ble slutt med kyr og geiter, ble saueantallet noe økt, og de hadde på det meste 25 vinterfôra sauer av rasen Steigar («Steigensau»).

Tidligere ble engene gjødsla med «talle» (fast sauemøkk), som ble kjørt ut med hest og kjerre/slede på vinterstid. Dette ble det slutt på omkring midten av 1970-tallet. Siden den tid har ikkje «tallen» blitt utnytta som gjødsel, men kjørt ut og lagt i hull, groper og forsenkninger hvor den etterhvert omdannes til mold. Nå er det stort sett bare det største arealet på moen nede ved elva som får tilført kunstgjødsel (området er ikke inkludert i skjøtselsplanen).

Haugen drives i dag som hobbybruk, og engarealet holdes i hevd med årlig slått og hesjing. Fram til 2017 har fôret blitt brukt til 13-14 vinterfôra Steigar-sau, men nå er saueholdet avviklet. Slåmaskin for traktor brukes der det er egne forhold for det, men ellers brukes tohjulsslåmaskin i slåttonna. Det brukes lette traktorer med silosvans og venderive for å kjøre graset inntil hesjene. Høyet kjøres inn ved hjelp av høysvans.

Fremmede arter

Ingen registrert.

Kulturminner

Gården har 3 skytter (høyløer) og 2 sommerfjøs.

Skjøtsel og hensyn

Slåttemarka bør fortsatt drives som i dag, med sein slått og ingen gjødsling. Det er viktig at bruken fortsetter på samme måten for å holde enga i hevd og å opprettholde artsmangfoldet.

Del av helhetlig landskap

Gården Haugen inngår i kulturlandskapsområdet Karbøl som ble registrert under kartlegging av verdifulle kulturlandskap i Nordland 1993-1995 (Ofte m. fl. 2003). Grenda Karbøl består av gårdstun karakteristisk plassert i rekker, omkranset av innmark- og utmarksarealer. I tillegg til rekkeunbebyggelsen har området kulturspor i form av rydningsrøyser, løer og sommerfjøs. Karbøl er registrert som verdifullt kulturlandskap i Naturbase med ID KFO000214.

Verdibegrunnelse

Slåttemarka Høgreina er ei lita slåtteeing i god hevd og med sammenhengende bruk i form av årlig og tradisjonell slått til seint tidspunkt samt høstbeiting. Arealet har jevn strukturen. På grunn av den begrensede størrelsen, samt et høyt innslag av nitrofile arter settes verdien til viktig (B). Det er avgjørende at bruken fortsetter på samme måten for å opprettholde verdiene også framover.

2 Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene.

AREAL/DELOMRÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.